

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Tillägsblad N:o 3

till Tidskrift för Hemmet

21:sta årg.

Några ord om klinisk behandling af qvinnosjukdomar å Stockholms stads allmänna sjukhus vid Sabbatsberg.

Till Redaktionen af "Tidskrift för Hemmet"!

Stödjande mig vid det allvarliga nit Redaktionen af Tidskrift för Hemmet städse ådagalagt för "qvinnofrågans" främjande, och det intresse hvarmed hon omfattat allt som i någon mån kan hänföras till denna fråga, vågar jag anhålla om plats för nedanstående i Tidskriftens tillägsblad.

I början af detta år inlemnades från Karolinska Institutets lärarecollegium till Stockholms stadsfullmäktige en anhållan om att Sabbatsbergs sjukhus måtte upplåta sina salar för klinik, och särskildt betonades nödvändigheten af en klinik å afdelningen för qvinnosjukdomar, då på Serafimerlasarettet, den medicinska undervisningens hufvudsäte, utrymme saknades för en dylik kliniks uppsättande.

Sista dagarna af Maj hade stadsfullmäktiges beredningsutskott sitt beslut fastställt; det lydde i hufvudsak: att afslå all klinik å sjukhuset *utom å afdelningen för qvinnosjukdomars behandling*, der beredningsutskottet anhöll att herrar stadsfullmäktige måtte tillgodose den medicinska undervisningens kraf och tillställa klinik. Mot detta beslut reserverade sig herr Lindhagen, nu såsom alltid de sjelfständiga idé-

ernas fanbärare inom stadsfullmäktige. Hans väl skrifna reservation vittnar om sann humanitet, äfvensom om förmåga att gå till frågans grund, och tackas han säkerligen härför af hvarje sann qvinna. Med herr Lindhagen förenade sig herr Arwidsson*).

*) Aftonbladet för den 31 Maj meddelar efter några skarpa yttranden rörande den tid som valts för frågans afgörande följande referat af dess föregående behandling:

Till stadsfullmäktige har från karolinska institutet ingått en af kanslers-ämbetet för Upsala universitet förordad begäran om att klinisk undervisning måtte få, när förhållandena göra det lämpligt och önskvärdt, af lärarne vid institutet meddelas vid de olika afdelningarna å Sabbatsbergs sjukhus, och att särskildt der måtte med det snaraste få upprättas en specialklinik för qvinnosjukdomar. Institutets lärarekollegium anför såsom skäl för sin framställning, att det *material för den kliniska undervisningen*, öfver hvilket institutet för närvarande förfogar, icke är i allo tillräckligt och att detta utan tvifvel kommer att ytterligare förminskas genom det aftagande af patienternas antal å serafimerlasarettet, som antagligen blir en följd af öppnandet af sjukhuset å Sabbatsberg. Institutet, som länge känt olägenheter af att den kliniska undervisningen ej kunnat af berörda anledning så mångsidigt utvecklas som önskligt varit, hoppas nu, att stadens myndigheter skola genom ett bifall till den gjorda framställningen afhjälpa den sålunda för handen varande och efter alt utseende snart sig förökande bristen på material för en sådan undervisning och finner ett stöd för denna sin förhoppning i det varma intresse dessa myndigheter städe visat för de sträfvanden, som afsett den högre bildningens befrämjande. —

Helsovårdsnämnden, som i frågan hörts, tillstyrker bifall till hvad som af institutets lärarekollegium framhållits såsom i främsta rummet önskvärdt och behöfligt för den medicinska undervisningen, nämligen öppnandet å Sabbatsbergs sjukhus af en klinisk afdelning för qvinnosjukdomar: men anser sig för närvarande icke böra förörda, att en klinisk undervisning der i vidsträcktare mån får meddelas.

Beredningsutskottet, som framhåller, huru som det är af yttersta vikt att tillse, att sjukhusets verksamhet icke på något sätt förryckes genom anordningar, hvilka, om än beslägtade med de ändamål, för hvilkas tillgodoseende sjukhuset är inrättadt, likväl äro i viss mån främmande för en kommunens sjukvårdsanstalt, anser sig icke håller böra tillstyrka ett sådant allmänt medgifvande till klinikers inrättande å Sabbatsberg, som institutets lärarekollegium begärt. Det betonar att, när för läkarebildningen i första hand, men för sjukvården endast i andra rummet, kliniska afdelningar fordras, så böra sådana inrättas å sjukvårdsanstalter, vid hvilkas anordnande bland hufvudändamålen ingår beredande af tillfälle till undervisning åt unga läkare. Men det anser dock att undantags fall från denna regel kunna tänkas och att ett sådant föreligger med afseende på den ifrågasatta kliniken för qvinnosjukdom. En sådan kan icke, säger utskottet, för närvarande inrättas vid serafimerlasarettet. Det tillstyrker därför att stadsfullmäktige på vissa vilkor och intill dess institutet blir i tillfälle att vid nämnda lasarett förskaffa sig en egen klinik för qvinnosjukdomar, lemna dess lärare tillfälle att på en mindre afdelning af Sabbatsbergs sjukhus i dem meddela undervisning.

Mot denna utskottets hemställan är reservation afgifven af hr Lindhagen och med honom har hr Arwidsson instämt. Dessa hrr framhålla, att kliniken eller den medicinska ungdomens undervisning är en onaturlig utväxt på sjukvården. Att vara föremål för all den utläggning, alla de forskande iakttagelser från en mängd främmande personers sida, som af en dylik undervisning äro en

Då frågan kom före hos stadsfullmäktige blef debatten liflig. Herr Lindhagen, såsom hufvudman för den åsigt att all klinik borde afslås, isynnerhet i fråga om qvinnosjukdomar,

följd, att nödgas dag ut och dag in under spänning mellan fruktan och hopp sjelf åhöra de omdömen om sjukdomens ställning och möjliga utveckling, hvilka läkaren eljest vanligen behåller för sig sjelf, det utgör — säga reservanterna — en ej ringa tillökning i lidandet och är ett qval, för hvilket ingen lyckligare lottad vill utsätta sig eller någon af de sina. Efter att vidare hafva framhållit, att den mindre bemedlade befolkningen i allmänhet ingalunda är okänslig för dessa klinikens obehag, fortsätta reservanterna:

»Hvad särskildt angår klinik för qvinnosjukdomar, så kommer till det allmänna obehaget af en klinik det för blygsamhetskänslan pinsamma af en klinisk behandling i detta fall. Det fins ju en rik erfarenhet derpå, att en stor mängd kvinnor ådrager sig obotligt ondt och svåra lidanden för hela sin lefnad endast till följd af motvilja att bikta sitt onda för en manlig läkare. Hvad skall man då säga om en qvinnas underkastelse under klinisk behandling af en till hennes kön hörande sjukdom, der hennes onda skall dragas fram ej blott inför läkare, utan ock inför den skara unga manliga ämnesvenner, af hvilka hon är omgifven» . . . »Det är visserligen sant, att en allmän klinik är nödvändig för läkarebildningen. Men dermed är icke sagdt, att kommunens sjukhus behöfva derför användas, häst då i hufvudstaden finnes ett sjukhus, som från ålder är användt och afsedt för kliniskt behof, och hvilket endast behöfver nöjaktigt utvidgas och förbättras för att fylla detta behof. Tvärt om synes det vara en dyrbar uppgift för kommunen att, då den söker bilda goda sjukvårdsanstalter för att lindra lidanden hos sina mindre bemedlade invånare, ej upphäfva eller förringa ändamålsenligheten af dessa anstalter genom att på dem inympa en främmande, till sjukdomen hörande utväxt» . . . Frågan om kliniker är en af dessa humanitetsfrågor, som, om ock under lång tid föga uppmärksammade, slutligen tilltvinga sig afseende och en tillfredsställande lösning. Och uti stora städer är denna lösning så utsägligen enkel. Det behöfves blott, att utom de kliniska sjukhusen finnas andra tillräckligt omfattande och tillräckligt goda sjukvårdsanstalter, så att de, som ej vilja underkasta sig klinik, ändock kunna få god sjukvård, under det att de kliniska sjukhusen befolkas af dem, som för en klinik äro mindre ömkänsliga eller af öfvervägande förtroende till någon af de kliniska lärarne eller af andra orsaker kunna vara benägna att låta intaga sig på en klinisk anstalt. Ett sådant tillfredsställande sakernas tillstånd är i Stockholm nära sin fullbordan efter öppnandet af sjukhuset vid Sabbatsberg. Det beror nu på kommunen, att ej genom obetänkta medgifvanden rubba den naturliga utvecklingen i sin jämna gång.»

Reservanterna framhålla vidare, att den begränsning, utskottet föreslagit med afseende på tid och utrymme, i det stora hela endast är skenbar. Ty har — säga de — kommunen utan annan anledning än de skäl, som nu föreligga, funnit sig föranlåten att lemna karolinska institutet tillträde till kommunens sjukhus, så behöfvas inga nya skäl för att få medgifvandet utsträckt snart sagdt huru långt som helst; en uppsägning eller en vägrad utsträckning skulle då betraktas såsom ett dödligt hugg riktadt mot den medicinska utvecklingen i hufvudstaden. — På dessa och flere i reservationen anförda grunder yrka reservanterna rent afslag å den af institutets lärarekollegium gjorda framställningen.

Som man af detta kortfattade referat finner, förtjenar saken verkligen att ses från mer än en sida. Vi vilja emellertid icke här väga institutets och utskottets skäl mot reservanternas. Vi ha blott velat fästa uppmärksamheten på att humanitetens synpunkt äfven är en, ur hvilken man har anledning att se denna för hufvudstaden i flere afseenden så viktiga fråga. Och vi rekommendera henne till hrr stadsfullmäktiges synnerliga uppmärksamhet och noggranna pröfning.

då det vore allmänt bekant hvilken andlig tortyr den komme att åsamka patienterna, och dessutom Stockholm stads allmänna sjukhus ingalunda hade till ändamål att uppehålla den medicinska undervisningen, samlade kring sin fana ett större parti, men besegrades med 3:ne rösters pluralitet af ett motsatt, hvars hufvudman, en professor vid Karolinska institutet, hyllade åsigten om kliniks nödvändighet isynnerhet för qvinnosjukdomar! Stadsfullmäktiges beslut blef: att *af humanitära skäl* afslå all klinik, utom å afdelningen för qvinnosjukdomar, då den medicinska undervisningen i landet vore i särskildt behof af en dylik klinik. Dock gällde beslutet endast för en tidrymd af 5 år. Detta sistnämnda vilkor var de besegrades enda vinst.

Frågas nu om icke här en orättvisa blifvit begången, och om ej qvinnor af Stockholms kommun äro berättigade, ja, förpligtade, att inlägga en protest mot ett förfaringssätt sådant som det herrar stadsfullmäktige nu iakttagit? Det är väl sant att en protest mot ett beslut som redan är fastställt ej båtär mycket, men om 5 år kommer frågan åter till tals, och om striden då blifver än hårdare, sedan kliniken fått insteg och blifvit vana, skall dock måhända ej öfverraskningen då såsom nu blifva en hjälptrupp mot qvinnans sak. Undertecknad tror nemligen att öfverraskning spelade en ej obetydlig rôle vid stadsfullmäktiges session i Juni, ty först Pingstaftonen eller dagen före Pingstaftonen kom beredningsutskottets betänkande stadsfullmäktige till del och redan tisdagen efter Pingst var frågan före vid stadsfullmäktiges sammanträde. Man kan lätt tänka sig att på så kort tid och då helg varit emellan, ej alla stadsfullmäktige hunnit taga saken i moget öfvervägande och bildat sig en fast ställning.

Måhända vore det derföre godt om frågan åter komme till tals och allmänna meningen blefve bättre beredd. Af denna orsak tager jag mig friheten bedja qvinnorna af Stockholms kommun att taga saken i öfvervägande, och dem som ega

skickligare vapen än undertecknad att kämpa derför, och ej tröttna förrän det rätta segrat. Här, om någonsin bör qvinnan ega rätt att yttra sig, ty här kan åtminstone ej tvist uppstå på hvems mark trampas. Ja, de som förorda en klinik och härmed angifva huru den praktiska erfarenheten vida öfvergår theoretiskt inlärdas satser, böra äfven vara de första att här gifva qvinnan rätt att yttra sin mening.

Undras väl, om herrar stadsfullmäktige, som tyckas hysa ett så varmt intresse för gynäkologiens främjan i Sverige, skulle vilja för denna sak sända sina egna kära qvinliga anförvandter till Sabbatsbergs kliniker? Nej, här kan ej tu tal uppstå om hvilka man tänkt sig skola fylla den nya kliniken. De äro qvinnorna från armodets hårda bittra läger. Dessa qvinnor, som pröfvat lifvets hårdaste erfarenheter, tills de ej äro rika på annat än nöd och plågor, och som lidit så mycket att deras finaste qvinliga instinkter antagas vara dödade. Ty märken väl, det gäller här att besegra — icke en erkänd fördom, som hämmar vetenskapens utveckling, utan en fin, sedlig instinkt, som samhället mindre kan undvara än all läkarekonst i världen. Frågen qvinnan inom lifvets högsta kretsar, den bildade, fullt medvetna qvinnan, likasåväl som qvinnan af folket, hos hvilken det sedliga lifvet finnes mer som instinkt än som utveckladt begrepp, fråga dem hvad de tänka om en klinik i qvinnosjukdomar, och jag försäkrar att I skolen erhålla samma svar: "Nej, tagen då hellre vårt hjerteblod", eller: "då må qvalen hellre fortfara, de sluta väl någon gång!"

Och hvad rättighet hafva väl herrar stadsfullmäktige, då de fritaga alla af sitt eget kön å Sabbatsbergs sjukhus från tortyren af en klinik, att på de qvinnor som der önska återvinna hälsan lägga bördan af denna andliga tortyr? Hvad rätt har man att offra qvinnan af Stockholms kommun för att uppfostra läkare för hela Sveriges rike? Dessa skattedragande

mödrar, som fostrat arbetare för samhället, och offrat allt för dem tills de dukat under för de gräsligaste af alla plågor, hvarföre skola de vara uteslutna från de rättigheter, att å kommunens sjukhus lika med männen finna vård och lindring samt den *sinnestro*, som i hvarje sjukdom är vilkoret för dess besegrande. Betänken dock, om I någonsin förstått ett qvinligt väsende, hvilket lidande I här pålaggen dem. Här är ju icke en gång fråga om att patienten skall blotta sitt onda för den erfarne, i sitt arbete mognade, finkänslige läkaren; här gäller det, för att begagna fakultetens eget ord, att tjena till »undervisningsmateriel» för en mängd unga studerande, af hvilka möjligen blott fåtalet uppfatta läkarens kall i dess djupare betydelse. Vetenskapen är helig, och jag böjer mig djupt för den sanna vetenskapsmannen, ej minst för den kunnige, i sitt svåra kall samvetsgranne läkaren; men en sådan läkare bör ock kunna fatta hvilka lidanden som drabba patienterna på en klinik för qvinnosjukdomar, och han bör känna att, der sjukhuset icke är afsedt för undervisning och der tungan af dess underhåll drabbar hvarje skattedragande, der blir det ett upprörande tvång att inrätta en sådan klinik, ett tvång, riktadt mot den svaga, fattiga, värnlösa qvinnan, hvilken, i stället att vara mål, blir *offer* för läkarens konst. Allra minst bör en klinik, som den ofvannämnda, ifrågakomma på ett sjukhus, som af *humanitetsskäl* afböjt all öfrig klinik.

Jag vet att personer finnas, som säga att kvinnor af den klass, som här hufvudsakligen skulle vårdas, ej äro så finkänsliga. Vid ett sådant påstående borde man knappt fästa sig, så grundlöst är det, vore det ej hvar och ens skyldighet att försvara den försvarslösa. Den som uttalar detta påstående har aldrig med den sanna människokärlekens sympatiska makt nalkats sin ringare syster för att vinna hennes förtroende; ty hade han egt denna makt och fått hennes inre att öppna sig för honom, hade han i de flesta fall mötts af en finkänslighet

så ren och skär som någonsin från salongens finaste ros. Det är ingen klass uteslutande förbehållet att fostra den sanna människan; hon trivdes lika godt under arbetströjan som under den fina drägten, så visst som det ej gäller: »hvad *vet*, hvad *kan* du», utan »hurudan är du?»

Man skall invända: »Det är i kvinnans eget intresse att erhålla skicklige gynäkologer, och sådana kunna ej bildas utan klinik». Säg hellre, det är en *del* kvinnors, ej *allas*, ty om arbetsklassens kvinnor underkastas ofvannämnda tortyr, torde läkekonsten riktas på deras bekostnad till fördel blott för dem, som ega råd att betala den skicklig vordne läkaren. Men så sjelfviska äro vi ännu ej blifna, vi, den bemedlade klassens kvinnor, att vi önska vårt intresse främjadt till sådant pris.

Dessutom blifver frågan om klinikens nödvändighet från gynäkologiens synpunkt och huru dermed skall ordnas, en hel annan än den om en kliniks inrättande å Stockholms stads allmänna sjukhus. Om den förra kunde vara mycket att säga; här endast en antydan. Det går underligt till i mensklighetens utvecklingshistoria. Så snart en ny upptäckt inom vetandets verld tändt sitt ljus för menniskoögat hafva äfven medlen för dess tillgodogörande yppat sig. Jag har ej närmare reda på den vetenskapsgren, som kallas gynäkologi, men har tyckt mig uppfatta att det är först under sednaste decennier som den börjat utveckla sig. Är nu denna nya vetenskap en äkta telning, tyckes det mig vara »en händelse, som ser ut som en tanke», att samma decennier, hvilka fostrat denna gren af läkekonsten också utbildat de första kvinliga läkare.

Låtom oss ära och tacka dessa modiga kvinnor, hvilka ställt sig såsom vågbrytare mot fördomens haf och lidandets bränningar; låtom oss hedra de män, hvilka hjelpa dem i deras tunga uppgift; men låtom oss en gång för alla resa oss mot hvarje dom, fälld af mensklighetens maktogande hälft öfver

den maktlösa, utan tanke på eller begrepp om att han dermed fällt en dödsdom öfver de ädlaste och renaste känslor.

Husmoder.

De som vilja upptaga den här berörda viktiga frågan till ytterligare belysning erinras om tillkännagifvandet å omslagets sista sida, enligt hvilket Tidskriftens tilläggsblad stå öppna för hvar och en, mot en afgift af 4 kronor per sida.

Red:n.

Handarbetets Vänner.

Årsberättelse för 1878.

Föreningen *Handarbetets Vänner* har under samma ledning som hittills, och med stöd af anslag lika med föregående år (af K. M:t 1,200 kr., af 14 kongl. hushållningssällskap sammanlagdt 2,250 kr.), arbetat med växande framgång, ehuru med svaga ekonomiska resultat, för sin fosterländska uppgift. Framgången visar sig dels i ökad afsättning och ett stigande antal föreningsmedlemmar, vittnande om att föreningens inflytande på den allmänna smaken och stilkänslan är i lifvig tillväxt; dels i de betydliga belopp som utgifvits i arbetslöner, det stora antal personer som erhållit undervisning, och den afsättning på utländsk ort som under året egt rum, dels slutligen i de utmärkelser som tilldelats föreningen vid utställningar inom landet, och främst vid verdensutställningen i Paris, samt de gynsamma omdömen som af den utländska pressen uttalats öfver föreningens verksamhet och hennes i Paris utställda arbeten.

Ur räkenskaperna för året meddela vi här nedanstående sifferuppgifter i runda tal:

Beloppet af försålda varor, (deraf på utländsk ort 5,500)	29,052.
Medlemsafgifter	5,640.
Lån lemnade af föreningsmedlemmar	16,382.
Utgifna arbetslöner och aflöningar	16,333.
Behållning i lager, inventarier	14,661.

Dessa siffror, jemförda med senaste 12 månader af föregående arbetsår¹⁾ utvisa en tillväxt

för beloppet af försålda varor af omkr.	47 %,
» medlemsafgifter	13 %,
» lån	73 %,
» utgifna arbetslöner och aflöningar	46 %,
» behållning	88 %,

Gåfvor och anslag visa för 1878 en minskning af 8 %.

¹⁾ Erinras att föregående räkenskapsår omfattar 15 månader.

Antalet föreningsmedlemmar har uppgått till 1,128 och har af deras årsafgifter omkr. 40 % återburits i form af arbeten och mönster utlottade bland medlemmarne.

Föreningen har under året deltagit i trenne offentliga slöjdställningar inom landet, näml. i Jönköping, Eskilstuna och Örebro samt derifrån hemfört 2 silfvermedaljer och 1 diplom af 1:sta klassen.

Derjemte har föreningen anordnat 8 mindre, tillfälliga utställningar och försäljningar i olika landsorter, hvilka försök rönt god framgång och verkat kraftigt för föreningens syfte öfver allt hvarest de stått under ledning af nitiska *personligt medverkande* föreningsmedlemmar; och torde, under förutsättning att sådan medverkan står föreningen till buds, dessa försök småningom kunna utvecklas till en ordnad periodisk verksamhet inom olika provinser, så väl för afsättning och spridning af nya mönster och idéer, som för tillverkning. Medlemmar af föreningen, hvilka för sådant syfte skulle vilja medverka behagade skriftligen meddela sig med direktrisen för föreningens Byrå, Stockholm, Brunkeberg 15.

Föreningen har under året trädt i förbindelse dels med konstindustrimuséerna i Berlin, Stuttgart, München och Dresden och till dem aflåtit modellsamlingar af sina tillverkningar, dels ock med en förening för liknande syfte i New York, till hvilken föreningen öfversändt varor.

Särskildt må några ord egnas åt föreningens deltagande i verdensutställningen i Paris, Maj—Oktober. På grund af de stora kostnader utställningen i Filadelfia medfört, och utan utsigt till något understöd, sådant som det fröken L. v. Krämer då så frikostigt erbjöd, samt dessutom af erfarenheten öfvertygad att deltagandet i verdensutställningar vore gagnlöst om föreningen ej kunde hålla ett ombud på platsen att förevisa och förklara de utställda föremålen, tvekade styrelsen länge att antaga utställningskomiténs upprepade inbjudning att i en för ändamålet afsedd vacker lokal i paviljongen å Trocadéro ordna en fullständig framställning af den pånyttfödda textila konstslöjden i Sverige. Först då, genom kommissariens välvilliga försorg, ett understöd af 2,000 kr. erbjöds till betäckande af extra kostnader vågade styrelsen antaga förslaget och beslöt samtidigt att utse ett ombud för att förestå utställningen och bevaka föreningens intressen. Att styrelsen lyckades för denna uppgift vinna en person, hvars konstnärliga insigter understödes af den varmaste kärlek till saken, nämligen suppleanten i styrelsen, den berömda träskulptören *fröken Selma Gjöbel*, denna lyckliga omständighet har säkert i väsendtlig mån betingat den framgång föreningen rönt, utvisande att här såsom alltid det är det *personliga* nitet och intresset, som måste uppbara

idéen, om den skall lyckas göra sig erkänd¹⁾. Att föreningens idé verkligen blef i Paris både erkänd och uppskattad framgår ej blott af de utmärkelser som henne af prisjuryn tillerkändes 2 *brons-* 2 *silfvermedaljer* etc. samt *medaljen i guld* för föreningens stiftarinna och ordförande, utan äfven deraf att största delen af de utställda föremålen såldes, det mesta till konstkännare och muséer, hvarjemte många beställningar ingingo (så t. ex. såldes tre reproduktioner af en flossamatta efter fru Wings berömda »guldkors»mönster); slutligen och måhända främst, af de gynnsamma uttalanden om föreningen och hennes utställning, som under sommaren förekommo i den utländska pressen, i *La Presse*, i *Journal des Architectes*, i *Daily News* m. m. hvilka haft till följd inbjudningar från framstående handelsfirmor i London att öfversända profsamlingar, för att pröfva möjligheten af en framtida afsättning i större skala på England. Denna möjlighet står föreningen ännu öppen, men torde af brist på rörelsekapital och brist på personliga medarbetare i landsorten, hvilka kunde ombesörja och öfvervaka en tillverkning i större skala, svårligen ännu låta sig förverkligas.

För sin första och skickligaste brodös, fröken Alma Schröder, lyckades föreningen utverka ett reseanslag för studier i Paris.

Af Kongl. Patriotiska Sällskapet erhöll föreningen ett anslag af 200 kr. att användas till att bland allmogens slöjdskickliga kvinnor meddela undervisning, och upplysa om vilkoren för tillgodogörandet af hemslöjdens alster, hvilket anslag dock i följd af sjukdomshinder, ännu ej blifvit använt.

Föreningens byrå har med betydliga kostnader, delvis bestridda af föreningens första och äldsta nu mera affidna beskyddarinna, blifvit ordnad på ett vackert och ändamålsenligt sätt.

Mönster och modellsamlingen har under konstutskottets och främst fru Hanna Wings ledning blifvit riktad med rika och stilfulla bidrag; äfvenså hafva nya arbetsarter med framgång upptagits och tillämpats.

I öfrigt hänvisande till revisorernas berättelse sluta vi med uttalande af en varm förhoppning att föreningens lyckligt började verksamhet fortfarande må tillvinna sig det konstnärliga och fosterländska deltagande samt det pekuniära under-

¹⁾ Det är knappast nödigt att tillägga att föreningen af vår förträfflige utställningskommissarie, hr Intend. Dannfelt, fått röna den kraftigaste och välvilligaste medverkan.

stöd som fordras för att hon stadigt skall kunna närma sig sitt mål.

Stockholm i Maj 1879.

Å styrelsens vägnar:

S. ADLERSPARRE,

född LEIJONHUFVUD.

Ordförande.

Fredrique Linnell,

född Forssberg.

Ellen Ankarsvärd,

född Nyström.

Revisionsberättelse.

Undertecknade, utsedda att granska Föreningen Handarbetets Vänners förvaltning och räkenskaper under år 1878, få härmed redogöra för resultatet af denna granskning.

Föreningens ekonomiska ställning var den 31 December 1878 följande:

<i>Tillgångar:</i> Kassa	Kr.	941: 41.
Inventariers och Redskaps	C:o »	3,543: 25.
Mönster och Modellarbetens	» »	1,951: 30.
Väf och Sy	» »	24,081: 78.
Spets	» »	1,710: 94.
Pariser Utställningens	» »	1,157: 33.
Diverse fordringar	» »	2,430: 18.
	Kronor	35,816: 19.
<i>Skulder</i>	»	21,154: 64.
<i>Behållning</i>	Kronor	14,661: 55.
hvilken summa jemförd med behållningen		
1 Januari 1878	»	9,728: 52.
visar en ökning för året af	Kronor	4,933: 03.

Denna ökning har sålunda uppkommit:

<i>Vinst å</i> Väf och Sy	C:o	Kr.	8,258: 12.
» » Spets	»	»	66: 69.
» » Gåfvors och Anslags	»	»	4,150: —
» » Lotteri och Medlems	»	»	2,725: 43.
» » L. Lublins	»	»	14.
» » Provisions	»	»	37: 29.
			<u>15,237: 67.</u>

Förlust å Inventariers och Redskaps C:o Kr.	393: 70.
» » Mönster och Modellarbetens » »	102: 70.
» » Pariser Omkostnads..... » »	1,624: 08.
» » Diverse Personers..... » »	10.
» » Intresse..... » »	685: 40.
» » Undervisnings..... » »	257: 05.
» » Omkostnads..... » »	7,241: 61. 10,304: 64.
	Kronor 4,933: 03.

Såväl räkenskaperna som öfriga handlingar befunno sig i bästa ordning.

Föreningens angelägenheter hafva fortfarande blifvit ledda med det största nit och skicklighet hvarför vi hemställa att föreningen ville, med betygande af sin erkänsla, bevilja styrelsen full décharge för år 1878.

Stockholm den 13 Maj 1879.

Sofie Bénédicts,
född Tholander.

Sophie Whitlock.

J. H. Palme.

Förteckning öfver vinster

vid lotteriet inom Föreningen Handarbetets Vänner ²¹/₁₂ 1878.

N:o.		Kr. öre.
1.	Ett par röda klädesgardiner med tvistsömsbroderi efter medeltidsmönster samt undergardiner med skånska nätspetsar, à	210: —
2.	Ett par röda flanellgardiner med tvistsöm efter renässansmönster samt undergardiner med skånska nätspetsar, à	150: —
3.	En flossamatta efter fru Wings stjernmönster, à	110: —
4.	Ett par blå klädesgardiner med tvistsöm efter renässansmönster, à	95: —
5.	En bordduk af rödt kläde med tvistsöm efter medeltidsmönster, à	85: —
6.	En skyddsduk med dalspetsar och dalbroderi, à	75: —
7.	En bordduk af grått kläde med påläggssöm; mönstret drakslingor, à	65: —
	Transport	790: —

N:o.	Transport	Kr. öre.
	790: —	
8. Ett par gardiner af opphemta väf med fransar, mönster i rödt och blått efter skånskt hängtäcke, à...	58: —	
9. En bordduk af rips med snårsömsbroderi, à.....	58: —	
10. En rya matta, à.....	55: —	
11. En stolslängd med silkesbroderi, à.....	44: —	
12. En linneduk med 6 servietter, bårder i rödt och blått efter allmogemönster, à.....	40: 50.	
13. Ett pufftäcke, krabbasnårväfnad, mönster efter skånska bänkdrätter, à.....	35: —	
14. Ett stolstäcke med snårsömsbroderi, à.....	35: —	
15. En monterad kudde, silkesbroderi efter grekiskt mönster, à.....	35: —	
16. En toilettslöja, spetsöm på tyll efter ett skånskt kuddvar, à.....	34: —	
17. En linneduk med ryskt broderi och frans, à.....	33: —	
18. En linneduk med 6 servietter, bårder i rödt och blått efter allmogemönster, à.....	32: 50.	
19. En linneduk med 6 servietter, bårder i rödt och blått efter allmogemönster, à.....	32: 50.	
20. En linneduk med 6 servietter, bårder i rödt och blått efter allmogemönster, à.....	31: 50.	
21. Ett stolstäcke af rödt kläde med tvistsöm efter renässansmönster, à.....	30: —	
22. En flossamatta efter allmogemönster, à.....	30: —	
23. En monterad kudde, rödlakansväf efter skånskt allmogemönster, à.....	26: —	
24. En monterad kudde, väfd i trensaflossa efter skånskt allmogemönster, à.....	26: —	
25. En kudde, snårsömsbroderi, à.....	26: —	
26. Ett stolstäcke med tvistsöm efter renässansmönster, à.....	25: —	
27. En skyddsduk med spetsrutor, broderade rutor och nätspetsar, à.....	25: —	
28. En linnebordduk med opphemtasöm efter skånskt allmogemönster, à.....	24: 50.	
29. En monterad kudde, tvistsöm, à.....	23: —	
30. En flossamatta, mönster efter en skånsk åkeputa	23: —	
31. En monterad kudde, snårsöm, à.....	22: —	
32. En linnebordduk med opphemtasöm efter skånskt allmogemönster, à.....	22: —	
33. En monterad kudde, snårsöm, à.....	20: —	
34. En matta, tvistsömsbård efter medeltidsmönster, à.....	20: —	

Transport 1,656: 50.

N:o		Kr. öre.
	Transport	1,656: 50.
35.	En stolslängd med snårsömsbroderi efter medeltids- mönster, à	19: —
36.	En lampmatta, påläggssöm efter gammalnordiskt mönster, à	15: —
37.	En arbetspåse, silkesbroderi efter mohriskt mönster, à	15: —
38.	En lampmatta, silkesbroderi efter grekiskt mönster, à	14: 50.
39.	En skriftygsmatta, påläggssöm efter gammalnordiskt mönster, à	14: 50.
40.	En flossamatta efter allmogemönster, à	14: —
41.	Ett fottäcke, tvistsöm efter medeltidsmönster, à ...	14: —
42.	En pall i flossaväfnad, à	13: 50.
43.	Tre handdukar med bårder i rödt och blått samt flätade fransar, à 4,50	13: 50.
44.	Tre handdukar med bårder i rödt och blått samt flätade fransar, à 4 kr.	12: —
45.	Tre handdukar med bårder i rödt och blått samt flätade fransar, allt efter skånska hängkläden, à 3,25	9: 75.
46.	En nattklädspåse, linnebroderi efter ryskt mönster, à	9: 50.
47.	En väska, rättviks mönster, à	9: —
48.	D:o D:o D:o D:o , à	9: —
49.	En lampmatta, påläggssöm efter gammalnordiskt mönster, à	9: —
50.	En sykorgsduk, linnebroderi efter rysktmönster, à	9: —
51.	En lampmatta, påläggssöm efter gammalnordiskt mönster, à	8: 50.
52.	En skyddsduk, korsstygnbroderi efter renässans- mönster, à	8: 50.
53.	Ett halft dussin fruktservietter, med bårder i opp- hemtasöm, à	8: 50.
54.	En pall i flossaväfnad, à	7: 50.
55.	En D:o i D:o , à	7: 50.
56.	En karafinmatta, påläggssöm efter gammalnordiskt mönster, à	7: —
57.	En skyddsduk, korsstygnbroderi efter allmoge- mönster, à	6: 50.
58.	En skyddsduk, à	6: 50.
59.	En lampskärm med pressade blommor, à	6: 25.
60.	Två ljusstaksbrickor, silkesbroderi efter gammal- nordiskt mönster, à 3 kr.	6: —
61.	Ett halft dussin fruktservietter, med bårder i opp- hemtasöm, à	5: —
	Transport	1,934: 50.

N:o	Transport	Kr. öre.
62. Ett halft dussin fruktservietter, med bårder i opphemptasöm, à	1,934:	50.
63. En sykorgsduk, linnebroderi efter ryskt mönster, à	5:	—
64. En sykorgsduk, D:o D:o D:o , à	5:	—
65. Tre handdukar med bårder i rödt och blått samt flätade fransar, à 1,66	5:	—
66. Tre handdukar med bårder i rödt och blått samt flätade fransar, à 1,58	4:	75.
67. Tre handdukar med bårder i rödt och blått samt flätade fransar, allt efter skånska hängkläden, à 1,50	4:	50.
68. En lampskärm med pressade blommor, à	4:	25.
69. En skyddsduk, linnebroderi efter allmogemönster, à	3:	75.
70. Tre toaletbrickor, linnebroderi efter allmogemönster, à 1,25	3:	75.
71. Ett halft dussin fruktservietter, med bårder i opphemptasöm à	3:	—
72. Ett halft dussin fruktservietter, med bårder i opphemptasöm à	3:	—
73. Ett halft dussin fruktservietter, med bårder i opphemptasöm à	3:	—
	Kronor	1,984: 50.

Innehåll:

Några ord om klinisk behandling af qvinnosjukdomar å Stockholms stads allmänna sjukhus vid Sabbatsberg af »Husmoder»	sid. 1.
Handarbetets Vänner. Årsberättelse för 1878	» 9.